

Nr 36**Justitieutskottets betänkande i anledning av motion angående polisverksamheten vid de större flygplatserna.****Motionen**

I motionen 1974:383 av fru Kristensson (m) hemställs att riksdagen *dels* som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna att samtliga tjänster som flygplatspolis vid de tre största flygplatserna i landet bör ingå i personalplanerna för Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt (yrkande 1), *dels* hos Kungl. Maj:t hemställer att samtliga flygplatspoliser vid Arlanda flygplats lösgörs från Märsta polisdistrikt och organisatoriskt uppförs på personalplanen för Stockholms distrikt (yrkande 2).

Gällande ordning m. m.

Polisverksamheten vid våra större internationella flygplatser utgörs främst av allmän polisiär verksamhet, passkontroll och kontroll enligt lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats. Verksamheten utförs av den lokala polismyndigheten i det distrikt inom vilket vederbörande flygplats är belägen, dvs. Märsta polisdistrikt i fråga om Arlanda, Göteborgs polisdistrikt i fråga om Torslanda och Malmö polisdistrikt i fråga om Sturup. Torslanda flygplats kommer den 1 oktober 1977 att ersättas av en ny flygplats, Landvetter, belägen i Härryda kommun inom Mölndals polisdistrikt.

För de polisiära arbetsuppgifterna vid Arlanda har inrättats en särskild arbetsgrupp. Följande polismanstjänster hör sedan den 1 juli 1974 till arbetsgruppen: 1 poliskommissarie, 9 polisinspektörer, 4 kriminalinspektörer, 14 kriminalassistenter och 15 polisassistenter. Härjämte finns 11 biträdande passkontrollanter och viss kontorspersonal. Vid Torslanda och Sturup har icke organiserats särskild passkontrollgrupp eller arbetsgrupp. Sedan den 1 juli 1973 har 4 polisinspektörer och 17 polisassistenter knutits till Torslanda och 1 poliskommissarie, 1 polisinspektör och 10 polisassistenter knutits till Sturup.

Antalet passagerare i utrikestrafik var år 1973 vid Arlanda 2 683 892, vid Torslanda 890 349 och vid Sturup 338 836. Antalet anställda vid de tre flygplatserna uppgick samma år till omkring 3 500, 975 respektive 850.

1967 års polisutredning

I betänkandet (Ds Ju 1971:26) Polisen i storstadsområdena berörde 1967 års polisutredning vissa spörsmål rörande passkontrollen vid Arlanda och

Göteborgs flygplatser. Utredningen ansåg att några särskilda anordningar för det dåvarande inte behövde vidtas för passkontrollverksamheten vid Arlanda flygplats. Enligt utredningen kunde dock flygtrafiken under de närmaste åren komma att öka så mycket att organisationen måste ändras för att kravet på effektivitet skulle kunna tillgodoses. Därvid tänkte sig utredningen att en särskild organisationsenhet skulle kunna bildas, förslagsvis i Stockholms polisdistrikt, och ställas under den regionale polischefens ledning. Enheten borde inte ställas under rikspolisstyrelsens direkta ledning, bl. a. eftersom man då måste ge begreppet riksomfattande verksamhet en helt ny och vidgad innebörd. Vad beträffar den framtida flygplatsen i Härryda ansåg utredningen det inte vara möjligt att ta ställning till hur organisationen för passkontrollverksamheten där lämpligen borde utformas. Utredningen ansåg det dock tänkbart att flygtrafiken blir av en sådan omfattning att verksamheten inte kan skötas inom Mölndals polisdistrikt.

Lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats

Mot bakgrund av bl. a. en stark ökning av antalet flygplanskapningar under slutet av 1960-talet infördes i Sverige år 1970 en lag om särskild kontroll på flygplats. Syftet med lagstiftningen var att möjliggöra kontroll till förekommande av flygplanskapning och liknande brott som utgör allvarlig fara för luftfartens säkerhet. Förordnande om särskild kontroll meddelas av rikspolisstyrelsen efter samråd med luftfartsverket för begränsad tid, högst tre månader varje gång. Vid sådan kontroll skall vapen och liknande föremål eftersökas. Resgods m. m. inom flygplatsens område får undersökas och resande och andra som uppehåller sig på flygplatsen får kroppsvisiteras.

Nordiska överläggningar m. m.

Vid överläggningar i december 1972 mellan representanter för de nordiska ländernas luftfartsmyndigheter och polismyndigheter framhöll representanterna det värdefulla i att alla åtgärder som befanns erforderliga för att trygga den civila luftfartens säkerhet vidtogs och gjordes så enhetliga som möjligt i Norden.

Polisverksamheten vid Köpenhamns flygplats, Kastrup, som ligger i en annan poliskrets än Köpenhamn, ombesörjs av polispersonal som är organisatoriskt knuten till och leds av rigspolitichefen. Vid Helsingfors flygplats handhas passkontrollen inte heller av personal från det polisdistrikt inom vilket flygplatsen ligger utan av personal från den i Helsingfors stationerade rörliga polisen.

Kommissionen för förebyggande av politiska våldsdåd

Kommissionen för förebyggande av politiska våldsdåd berörde i sin i december 1972 avgivna rapport (Ds Ju 1972:35) frågan om organisationen av flygplatspolisverksamheten. Kommissionen framhöll betydelsen av att lämpliga åtgärder vidtogs för att åstadkomma en så effektiv flygplatskontroll som möjligt, där behövliga insatser är samordnade på bästa sätt.

Av rikspolisstyrelsen föreslagen omorganisation

I anslagsframställningar för tidigare budgetår har rikspolisstyrelsen föreslagit inrättande av särskilda enheter till rikspolisstyrelsens förfogande för polisverksamheten vid vissa flygplatser. Styrelsen, som därvid ansett att polisverksamheten vid de internationella flygplatserna i princip är en riksangelägenhet, har bl. a. anfört att de allt vanligare störningarna på grund av hot om sabotage mot flygplan och skilda flygplatsanläggningar föranlett centralt dirigerade polisiära åtgärder på Arlanda och övriga internationella flygplatser. Flygplatspolisen vid Arlanda borde enligt styrelsen i sin verksamhet ledas centralt av styrelsen och organisatoriskt uppföras på personalplan för Stockholms polisdistrikt. I fråga om polisverksamheten vid den blivande flygplatsen i Härryda utanför Göteborg har styrelsen ansett att polispersonalen borde uppföras på personalplan för Göteborgs polisdistrikt och liksom på Arlanda ställas till styrelsens förfogande för riksomfattande verksamhet. Motsvarande förslag har lagts fram beträffande Sturup.

Rikspolisstyrelsen återkommer i anslagsframställningarna för 1975/76 till frågan och uttalar där att den starkt expanderande flygtrafiken på våra internationella storflygplatser kräver ökade polisinsatser. Omfattningen och arten av de polisiära göromålen motiverar enligt styrelsen att särskild flygplatspolis, omfattande personal för passkontroll, spaning och utredning, övervakning och trafikövervakning samt särskild flygplatskontroll inrättas. För en effektiv och rationell verksamhet anser styrelsen det vara av stor betydelse att personalen stadigvarande har sin tjänstgöring förlagd till flygplatserna. Enligt rikspolisstyrelsens bestämda uppfattning är det nödvändigt att ett principbeslut snarast fattas om den framtida polisverksamheten på Arlanda, Torslanda/Landvetter och Sturup så att erforderlig uppbyggnad och organisation av polisverksamheten där kan igångsättas och genomföras. Flygplatspolisen bör enligt styrelsen ställas till förfogande för riksomfattande verksamhet och uppföras på personalplan för Stockholms, Göteborgs respektive Malmö polisdistrikt, alternativt läggas under dessa distrikt.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid föregående års riksdag behandlades motionsförslag om att vissa polismanstjänster för verksamheten vid Arlanda, Torslanda och Sturup skulle

organisatoriskt hänförs direkt under rikspolisstyrelsen. I belysning av flygtrafikens ökade omfattning i förening med tendenserna till en allt allvarigare internationell brottslighet riktad mot luftfarten fann utskottet att effektivitets- och samordningsfrågorna beträffande polisverksamheten vid våra större internationella flygplatser borde ägnas särskild uppmärksamhet. Därvid syntes dock inte i första hand böra prövas förslaget att de ifrågavarande polismans tjänsterna organisatoriskt hänfördes direkt under rikspolisstyrelsen. Ledningen av den rutinmässiga verksamheten vid flygplatserna borde åvila den lokale polischefen, och utskottet ansåg att några särskilda anordningar i organisatoriskt hänseende inte för det dåvarande behövde vidtas. Utskottet tillade att utvecklingen kunde komma att leda till att organisatoriska förändringar i framtiden visar sig nödvändiga. På bl. a. nu angivna skäl avstyrkte utskottet bifall till motionen. Vad utskottet hemställde bifölls av riksdagen (JuU 1973:26).

Uttalande av polisstyrelsen i Märsta polisdistrikt

Från polisstyrelsen i Märsta polisdistrikt har till utskottet inkommit en den 4 mars 1974 dagtecknad skrivelse, vari styrelsen uttalar sig för att motionen 1974:383 bör avslås.

Utskottet

Polisverksamheten vid våra större internationella flygplatser utgörs främst av allmän polisiär verksamhet, passkontroll och kontroll enligt 1970 års lag om särskild kontroll på flygplats. Verksamheten utförs av den lokala polismyndigheten i det polisdistrikt inom vilket vederbörande flygplats är belägen, dvs. Märsta polisdistrikt i fråga om Arlanda, Göteborgs polisdistrikt i fråga om Torslanda och Malmö polisdistrikt i fråga om Sturup. För de polisiära arbetsuppgifterna vid Arlanda har inrättats en särskild arbetsgrupp inom Märsta polisdistrikt. Vid Torslanda och Sturup har någon liknande arbetsgrupp inte organiserats men viss polispersonal inom vederbörande polisdistrikt är avdelad för den polisiära verksamheten vid flygplatserna.

I motionen 1974:383 framställs yrkanden som går ut på att polismans-tjänsterna för polisverksamheten vid landets tre största flygplatser bör ingå i personalplanerna för de tre storstädernas polisdistrikt samt att flygplats-poliserna vid Arlanda lösgörs från Märsta polisdistrikt och organisatoriskt uppförs på personalplanen för Stockholms distrikt.

Motionsförslaget går tillbaka på ställningstaganden inom rikspolisstyrelsen, som bl. a. i framställningar till Kungl. Maj:t föreslagit inrättande av särskilda enheter till rikspolisstyrelsens förfogande för polisverksamheten vid vissa flygplatser. Därvid har styrelsen, bl. a. med hänsyn till de allt vanligare störningarna på grund av hot om sabotage mot flygplan och flygplatsanläggningar, ansett att polisverksamheten vid de internationella flyg-

platserna i princip är en riksangelägenhet. Motionen bygger också på uttalanden vid överläggningar 1972 mellan företrädare för de nordiska ländernas luftfarts- och polismyndigheter om det värdefulla i att alla åtgärder som befanns erforderliga för att trygga den civila luftfartens säkerhet vidtogs och gjordes så enhetliga som möjligt i Norden. Motionären erinrar om att i Danmark och Finland polisenheterna vid storflygplatserna brutits ut ur den lokala organisationen. Bakom förslagen ligger vidare uttalanden av kommissionen för förebyggande av politiska våldsdåd angående betydelsen av att lämpliga åtgärder vidtogs för att åstadkomma en så effektiv flygplatskontroll som möjligt, där behövligen insatser är samordnade på bästa sätt.

Rikspolisstyrelsen anför i anslagsframställningarna för budgetåret 1975/76 att den starkt expanderande flygtrafiken på våra internationella storflygplatser kräver ökade polisinsatser. Omfattningen och arten av de polisiära göromålen motiverar enligt styrelsen inrättande av särskild flygplatspolis, omfattande personal för passkontroll, spaning och utredning, övervakning och trafikövervakning samt särskild flygplatskontroll. Styrelsen anser det vara av stor betydelse för en effektiv och rationell verksamhet att personalen stadigvarande har sin tjänstgöring förlagd till flygplatserna. Enligt rikspolisstyrelsens bestämda uppfattning är det nödvändigt att ett principbeslut snarast fattas om den framtida polisverksamheten på Arlanda, Torslanda/Landvetter och Sturup så att erforderlig uppbyggnad och organisation av polisverksamheten där kan igångsättas och genomföras. Flygplatspolisen bör enligt styrelsen ställas till förfogande för riksomfattande verksamhet och uppföras på personalplan för Stockholms, Göteborgs respektive Malmö polisdistrikt, alternativt läggas under dessa distrikt.

De senaste årens utveckling på den internationella flygtrafikens område har givit anledning till en oro som mötts med olika mellanstatliga åtgärder och även följts av lagstiftningsåtgärder i vårt land. Härvidlag kan utskottet peka på bl. a. den förutnämnda lagstiftningen år 1970 om särskild kontroll på flygplats samt Haag- och Montrealkonventionerna för bekämpande av skilda brott mot luftfartssäkerheten jämte den av Sveriges tillträde till konventionerna betingade strafflagstiftningen rörande kapning av luftfartyg och luftfartssabotage (prop. 1971:92, JuU 1971:9 och prop. 1973:92, JuU 1973:21). Vid behandlingen föregående år av en motion rörande organisationen av polisverksamheten vid våra stora internationella flygplatser uttalade utskottet också (JuU 1973:26) att effektivitets- och samordningsfrågorna beträffande polisverksamheten vid dessa flygplatser borde ägnas särskild uppmärksamhet. Därvid syntes dock inte i första hand böra prövas förslaget att de ifrågakvarande polismanstjänsterna organisatoriskt hänfördes direkt under rikspolisstyrelsen. Ledningen av den rutinmässiga verksamheten vid flygplatserna borde åvila den lokale polischefen, och utskottet ansåg att några särskilda anordningar i organisatoriskt hänseende inte för det dåvarande behövde vidtas. Utskottet tillade att utvecklingen kunde komma att leda till att organisatoriska förändringar i framtiden visade sig nödvändiga.

I sammanhanget vill utskottet också erinra om att redan 1967 års polisutredning förutskickade nödvändigheten av en framtida förändring av den polisiära verksamhetens organisation vid Arlanda och även pekade på svårigheterna att inom det lokala polisdistriktet handha den polisiära verksamheten vid den blivande storflygplatsen utanför Göteborg.

De problem rörande polisverksamheten vid flygplatserna som motionären pekat på omfattas av de förslag i detta hänseende som upptagits i rikspolisstyrelsens anslagsframställningar för nästa budgetår. Frågorna är sålunda redan föremål för överväganden inom Kungl. Maj:ts kansli. Någon särskild åtgärd i anledning av motionen är därför inte påkallad.

Den i det föregående berörda problematiken ger utskottet anledning att vidare anföra följande.

I belysning av den fortgående ökningen av flygtrafikens omfattning i förening med ökade tendenser till en allt allvarligare internationell brottslighet riktad mot den civila luftfartens säkerhet finner utskottet att organisationsfrågorna liksom effektivitets- och samordningsfrågorna rörande polisverksamheten vid våra större internationella flygplatser bör ses över. Av särskild betydelse härvidlag är enligt utskottets mening att beakta den förestående utvidgningen av trafiken på Arlanda och den kommande omorganisationen av flygtrafiken i Göteborgsområdet. Vad utskottet sålunda anfört bör ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om översyn av polisverksamheten vid landets tre största flygplatser,
2. avslår motionen 1974:383 i den mån den inte omfattas av utskottets hemställan under 1.

Stockholm den 3 december 1974

På justitieutskottets vägnar

ASTRID KRISTENSSON

Närvarande: fru Kristensson (m), herrar Larfors (s), Johansson i Växjö (c), Westberg i Ljusdal (fp), Nygren (s), Bengtsson i Göteborg (c), fru Bergander (s), herrar Schött (m), Nilsson i Visby (s), Lövenborg (vpk), fru Wiklund (c), fru André (c), herrar Lundgren (s) och Mathsson i Fagersta (s).

Reservation

av herrar Johansson i Växjö (c), Bengtsson i Göteborg (c), fru Wiklund (c) och fru André (c), som anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "De problem" och slutar med "till känna" bort ha följande lydelse:

I belysning av flygtrafikens ökade omfattning i förening med tendenserna till en allt allvarligare internationell brottslighet riktad mot luftfarten finner utskottet liksom föregående år att effektivitets- och samordningsfrågorna beträffande polisverksamheten vid våra större internationella flygplatser bör ägnas särskild uppmärksamhet. I likhet med vad utskottet uttalade föregående år synes därvid dock inte i första hand böra prövas de nu motionsvägen framförda förslagen. Ledningen av den rutinmässiga verksamheten vid flygplatserna bör enligt utskottets mening åvila den lokale polischefen. Tillfälliga trafiktoppar och andra oväntade händelser får mötas på vanligt sätt genom medverkan av den regionale polischefen och rikspolisstyrelsen. Några särskilda anordningar i organisatoriskt hänseende beträffande polisverksamheten vid våra flygplatser synes inte erforderliga. Utskottet utgår från att frågan om eventuella personalförstärkningar för denna verksamhet i vederbörlig ordning beaktas inom Kungl. Maj:ts kansli vid arbetet på statsverkspropositionen.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:
att riksdagen avslår motionen 1974:383.

Särskilda yttranden

1. av fru Bergander (s) och herr Lundgren (s):

De lokala och regionala instanser som ansvarar för polisbevakningen vid Arlanda flygplats har enhälligt uttalat, att polisverksamheten på Arlanda inte skulle förbättras genom ett överförande nu till Stockholms polisdistrikt. Dessa instanser har den nödvändiga praktiska erfarenhet som fordras för att kunna bedöma om och när ev. organisatoriska förändringar är motiverade.

Det finns enligt vår uppfattning således ingen anledning att forcera fram organisatoriska förändringar av polisverksamheten vid Arlanda flygplats.

2. av herr Westberg i Ljusdal (fp):

Som utskottet anför utgör den fortgående ökningen av flygtrafikens omfattning samt de ökade tendenserna till en allt allvarligare internationell brottslighet riktad mot luftfarten skäl att uppmärksamma organisationsfrågorna liksom effektivitets- och samordningsfrågorna rörande polisverksamheten vid våra större internationella flygplatser. På sikt kan man härvidlag

inte heller underlåta att ta hänsyn till den beslutade utbyggnaden av Arlanda flygplats och den kommande omorganisationen av flygtrafiken i Göteborgs-området. Vid en framtida översyn av polisverksamheten vid de större flygplatserna måste – under hänsynstagande till synpunkter som kan framföras från regionalt och lokalt håll – noga övervägas i vilken mån erforderlig effektivitet och samordning kan åstadkommas inom ramen för den bestående ordningen.